LANDSTINGET SÖRMLAND

STRATEGI

BESTÄLLARE
Länsbibliotek Sörmland & folkbiblioteken i Sörmland

VERSION
1.0

UPPRÄTTAD AV
Victoria Lagerkvist

DATUM
20170831

DOKUMENTNUMMER/DIARIENUMMER
KN-LBS17-0006

Strategi 2016-2019

Mediesamverkan i Sörmland

Signeras:

Ort och datum

Länsbibliotek Sörmland

Signeras:

Ort och datum

Folkbibliotek i Sörmland

BESTÄLLARE
Länsbibliotek Sörmland & folkbiblioteken i Sörmland

VERSION
1.0

UPPRÄTTAD AV
Victoria Lagerkvist

DATUM
20170831

DOKUMENTNUMMER/DIARIENUMMER
KN-LBS17-0006

Versionshantering

Version[1]	Datum	Kommentar[2]	Ändringar markerade (j/n)

[1] Versionerna numreras enligt följande: Versionsnummer 0.1-0.9 är utkast eller remiss, det vill säga de är inte godkända. Version 1.0 och kommande är godkända versioner. Kommande numrering är 1.1 och så vidare.

[2] Här skrivs kommentarer som är till nytta för att följa förändringar och versioner.

BESTÄLLARE		VERSION
Länsbibliotek Sörmland & folkbiblioteken i Sörmland		1.0
UPPRÄTTAD AV	DATUM	DOKUMENTNUMMER/DIARIENUMMER
Victoria Lagerkvist	20170831	KN-LBS17-0006

Innehåll

Inledning 4
*Bakgrund och nuläge** 4
Vision 5
Syfte och mål 5
Strategin förväntas bidra till 6
Mål för perioden 6
Roller och förväntningar 7
Folkbiblioteken i Sörmland 7
Länsbibliotek Sörmland 8
Nationella aktörer 8
Kungliga biblioteket (KB) 8
Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) 9
Sveriges depåbibliotek och lånecentral 9
Internationella biblioteket (IB) 9
Uppföljning och utvärdering 10
Lagar och styrdokument 10

BESTÄLLARE
Länsbibliotek Sörmland & folkbiblioteken i Sörmland

VERSION
1.0

UPPRÄTTAD AV
Victoria Lagerkvist

DATUM
20170831

DOKUMENTNUMMER/DIARIENUMMER
KN-LBS17-0006

Inledning

Strategi för mediesamverkan i Sörmland presenterar hur folkbiblioteken och den regionala biblioteksverksamheten samarbetar samt visar riktningen för hur kommun och landsting tillsammans stärker och utvecklar mediestrategiskt arbete och ökar samverkan. Viktiga perspektiv är tillgänglighet, flerspråkighet och sörmlänningen i fokus. Strategin är utarbetad tillsammans av folkbiblioteken och den regionala biblioteksverksamheten i Sörmland.

Förståelsen av vad mediesamverkan är utgår från medier, metoder och kompetenser inom exempelvis pedagogik och läs- och litteraturfrämjande, infrastruktur såväl när det gäller transport och system som dialog och erfarenhetsutbyten samt uppföljning och kvalitetsarbete kopplat till mediestrategiskt arbete. Samverkan kan ses som resultatet av samordning och samarbete. Samarbete gör vi tillsammans i det praktiska arbetet och de mellanmänskliga relationerna. Samordning är strukturen som möjliggör vårt samarbete. Samarbete och samordning bygger på att det pågår samtal mellan berörda och samsyn om vad som behöver göras.

Bakgrund och nuläge*

Sörmland består av nio kommuner där den största kommunen har över 100 000 invånare och den minsta runt 9 000 invånare. Det talas över 70 språk i Sörmland och närmare var fjärde sörmlänning har utländsk bakgrund**. De fyra vanligaste födelseländerna är Finland, Irak, Syrien och Somalia. Mer än var femte sörmlänning är ett barn under 18 år. Mer än var femte sörmlänning är över 65 år och ungefär var tionde över 85 år. Det finns stora skillnader när det gäller livsvillkor och hälsa både mellan och inom kommunerna. Ungefär sex procent av befolkningen uppskattas ha någon form av läsnedsättning som innebär att personen har svårt att läsa tryckt text.

Det görs i snitt 6,6 fysiska lån per invånare i Sörmland, vilket är bland de lägsta siffrorna i landet, jämfört med 7,8 fysiska lån per invånare i riket. Bibliotekens gemensamma fysiska bestånd i Sörmland är närmare en och en halv miljon medier. Det innebär ett fysiskt bestånd på 5,2 per invånare, vilket är ett av de lägsta i landet, jämfört med ett fysiskt bestånd på 10,7 per invånare i riket. Det totala antalet titlar är över en och en miljon varav cirka nio procent är titlar på andra språk än svenska (vilket inkluderar musik-media) och knappt två procent titlar på de nationella minoritetsspråken.

Folkbiblioteken och den regionala biblioteksverksamheten är delar av ett nationellt bibliotekssystem. Bibliotek inom det allmänna biblioteksväsendet ska enligt bibliotekslagen samverka i syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser. Bibliotekslagen anger även att barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer som har andra modersmål än svenska ska prioriteras. I Landstinget Sörmland är också äldre en prioriterad grupp.

Folkbiblioteken i Sörmland samarbetar redan i dagsläget. SamSök möjliggör samtidig sökning i länets bibliotekskataloger. Länsbibliotek Sörmland samordnar och bekostar medietransporter inom länet samt har valt att stå för viss kompletterande medieförsörjning. Sju av nio kommuner ingår i en gemensam

sörmländsk e-boksportal och alla biblioteken kan genom samverkan erbjuda en databas med tidningar och tidskrifter på över 60 språk. Eskilstuna bibliotek har via avtal (se bilaga) med Länsbibliotek Sörmland i uppdrag att köpa litteratur på andra språk än svenska till gagn för hela länet. Det är via Länsbibliotek Sörmland möjligt att beställa depositioner på litteratur på andra språk än svenska från Eskilstuna bibliotek. Regler, rutiner och avgifter ser olika ut mellan biblioteken i länet, exempelvis när det gäller fjärrlån. Genom åren har det också funnits olika slags regionala medieplaner i Sörmland. Den senaste versionen från 2012 har inte följts upp och är inaktuell bland annat eftersom det 2013 kom en ny bibliotekslag.

I januari 2016 publicerades Länsbibliotek Sörmlands rapport om den mångspråkiga biblioteksverksamheten i länet. I denna framkom att Eskilstunas mediebestånd på andra språk än svenska används i väldigt olika utsträckning av länets bibliotek och att det råder oklarheter om vad som gäller. Detsamma gäller nyttjandet av Internationella biblioteket. Under 2017 pågår förändringar vad det gäller Internationella bibliotekets verksamhet som skapar osäkerhet. Internationella bibliotekets nuvarande nationella uppdrag från Kungliga biblioteket löper till 2018 och det har tillsatts en utredning. Samtidigt pågår också arbetet med att ta fram en nationell biblioteksstrategi som ska presenteras senast våren 2019.

Det framkom i rapporten både behov och vilja att öka samarbetet när det gäller medier i allmänhet, och medier på andra språk än svenska i synnerhet. Förutom att befintliga resurser förstås och nyttjas olika synliggjordes också att kommunerna inte på egen hand klarar av att ha ett tillräckligt stort och relevant mediebestånd. Några aspekter där samverkan är gynnsamt som belystes i rapporten var inköp, katalogisering och förmedling, men även delaktighet, dela språkkompetenser och att öka kunskaperna om exempelvis språk och litteratur från hela världen.

*statistik från Sveriges officiella biblioteksstatistik 2015 respektive SCB samt Språkrådet.
**utländsk bakgrund enligt SCB inkluderar utrikes födda samt inrikes födda med båda föräldrarna födda utomlands.

Vision

Ett Sörmland där alla barn, unga och vuxna på ett tillgängligt sätt har tillgång till litteratur och berättelser genom medier och andra biblioteksresurser, oavsett format och oavsett språk. Där biblioteken tillsammans samarbetar systematiskt och kreativt för människors jämlika tillgång till information, läsning och berättelser. Ett Sörmland där folkbiblioteken är självklara arenor för demokrati och flerspråkighet.

Syfte och mål

Syftet är dels att tydliggöra roller och ansvar, dels vara ett verktyg för att stärka och utveckla mediestrategiskt arbete och samverkan. Syftet är även att på bästa sätt tillvarata resurser och skapa förutsättningar för effektiv användning av länets gemensamma mediebestånd och kompetenser.

BESTÄLLARE		VERSION
Länsbibliotek Sörmland & folkbiblioteken i Sörmland		1.0
UPPRÄTTAD AV	DATUM	DOKUMENTNUMMER/DIARIENUMMER
Victoria Lagerkvist	20170831	KN-LBS17-0006

Strategin förväntas bidra till

- att barn, unga och vuxna i hela Sörmland har jämlik tillgång till information och litteratur.
- att folkbiblioteken är stärkta som arenor för demokrati och flerspråkighet.
- samsyn där länets folkbibliotek strävar åt samma håll när det gäller mediesamverkan och tillsammans synliggör möjligheter och applicerar lösningar som fungerar för både mindre och större kommuner.
- att den samlade kompetensen om mediestrategiskt arbete, flerspråkighet, språk och litteratur från hela världen är hög.
- att folkbiblioteken arbetar proaktivt för allas rätt till sitt eller sina språk och aktivt med förmedlandet av medier oavsett format och språk.
- att stimulera ett aktivt samtal om förvärv, förmedling och gallring som bidrar till att garantera kvalitet och allsidighet.
- att samspelet mellan folkbibliotek, regional biblioteksverksamhet och nationella biblioteksresurser såsom exempelvis Kungliga biblioteket, Myndigheten för tillgängliga medier, Sveriges depåbibliotek och lånecentral och Internationella biblioteket är tydligt och systematiskt.

Mål för perioden

- Stärka nätverkande och etablera ett regionalt medienätverk som möjliggör erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling samt är ett stöd i det lokala mediestrategiska arbetet. Nätverket anordnar två träffar per år.
- Utarbeta gemensamma rutiner och förhållningssätt med utgångspunkt i barn, unga och vuxnas behov när det gäller in- och utlån av medier mellan folkbiblioteken i Sörmland.
- Göra länets bestånd av medier på andra språk än svenska till en gemensam och fri resurs för länets folkbibliotek. Öka det totala beståndet av fysiska medier på andra språk än svenska med åtta procent.
- Skapa en gemensam samling av litteratur på minoritetsspråken och ett regionalt flöde med exempelvis boklådor som har ett urval av litteratur på minoritetsspråken (förutom finska).
- Öka kunskaperna om språk och litteratur från hela världen genom kompetensutvecklingsinsatser. Minst en insats per år.
- Skapa och upprätthålla former för att synliggöra och dela resurser såsom kunskaper, språk och omvärldsbevakning.
- Analysera medieflöden och sörmlänningarnas behov för att på bästa sätt förverkliga idén om gemensamt mediebestånd. Utreda möjligheterna för gemensam katalog i relation till Libris och andra nationella biblioteksresurser.

Tidsatta aktiviteter för att nå målen specificeras i en aktivitetsplan för perioden.

BESTÄLLARE
Länsbibliotek Sörmland & folkbiblioteken i Sörmland

VERSION
1.0

UPPRÄTTAD AV
Victoria Lagerkvist

DATUM
20170831

DOKUMENTNUMMER/DIARIENUMMER
KN-LBS17-0006

Roller och förväntningar

Den regionala biblioteksverksamheten och folkbiblioteken i Sörmland äger och driver mediesamverkan tillsammans. Strategin presenterar en ansvarsfördelning mellan folkbiblioteken och den regionala biblioteksverksamheten i Sörmland samt synliggör de mest relevanta nationella biblioteksresurserna. Länsbibliotek Sörmland och folkbiblioteken i Sörmland har gemensamt ansvar för:

- att följa medieutvecklingen med särskilt fokus på tillgängliga medier och medier på andra språk än svenska.
- att möjliggöra kompetensutveckling när det gäller inköp, katalogisering och förmedling av litteratur.
- att bidra till erfarenhetsutbyten och delat lärande när det gäller praktiska utmaningar, och idéer för mediestrategiskt och läsfrämjande arbete.
- att välja och tillgängliggöra länsgemensamma e-resurser.
- att prioritera medier och läsfrämjande riktat mot barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med andra modersmål än svenska. Särskilt fokus ska också ägnas nyanlända personers behov.

Folkbiblioteken i Sörmland

Folkbiblioteken möjliggör att barn, unga och vuxna i lokalsamhället har tillgång till medier i olika format och på olika språk, utifrån behov och förutsättningar. All medieförsörjning är i första hand ett kommunalt ansvar. Folkbiblioteken i Sörmland förväntas:

- säkerställa att enligt lag prioriterade grupper också är prioriterade i verksamhet, biblioteksrum och mediebudgetar samt står i proportion till demografisk och språklig struktur samt lokalsamhällets behov.
- verka för att mediebeståndet speglar och representerar lokalsamhället, och i synnerhet synliggör barn-, tillgänglighets- och flerspråkighetsperspektiven.
- vara representerade i medienätverket med en kontaktperson som
    - kan förmedla och förankra strategin och tillhörande aktiviteter.
    - bidrar med att skapa innehåll och former för erfarenhetsutbyten och kompetensutvecklingsinsatser.
- möjliggöra så att berörda eller intresserade biblioteksmedarbetare har förutsättningar att delta i träffar och kompetensutvecklingsinsatser.
- ha ett relevant och aktuellt grundbestånd av medier som täcker upp behov och efterfrågan av
    - kurslitteratur upp till högskolenivå samt högskolelitteratur av allmänintresse såsom metodlitteratur.
    - audiovisuella medier.

- tillgängliga medier såsom talböcker, taktila böcker, storstilsböcker och lättläst.
- utbud på språk som är stora i kommunen.
- köpbar och efterfrågad skönlitteratur.

Länsbibliotek Sörmland

Länsbibliotek Sörmland är den regionala biblioteksverksamheten i Sörmland och har i uppdrag främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller folkbiblioteken i länet. Länsbibliotek Sörmland verkar för att alla i Sörmland ska ha likvärdig tillgång till litteratur, information och biblioteksverksamhet. Länsbibliotek Sörmland förväntas:

- stimulera såväl ökad mediesamverkan i länet som mediestrategiskt arbete på kreativa och kritiska sätt.
- skapa kontaktytor mellan folkbiblioteken, nationella biblioteksresurser och andra relevanta aktörer.
- administrera enligt överenskommelser länsgemensamma e-resurser.
- säkerställa att rutiner för länsgemensamma förvärv av medier på andra språk än svenska finns och upprätthålls samt speglar länets behov.
- synliggöra barnperspektivet och bevaka att hänsyn tas till barns bästa i olika processer och särskilt inför beslut.
- synliggöra tillgänglighetsperspektivet genom kompetensutvecklingsinsatser och bidra med metodutvecklande insatser.
- synliggöra flerspråkighetsperspektivet och främja allas rätt till sitt/sina språk.
- vara representerade i medienätverket med en kontaktperson som
  - stödjer sammankallande av erfarenhetsutbyten och kompetensutvecklingsinsatser samt skapar samarbetsytor.
  - hanterar uppföljning av genomförda insatser.

Nationella aktörer

Folkbiblioteken och den regionala biblioteksverksamheten ingår i ett nationellt bibliotekssystem. I länet finns också Mälardalens högskolebibliotek, sjukhusbibliotek och skolbibliotek. Nationellt finns specialbibliotek såsom Finlandsinstitutets bibliotek, Judiska biblioteket och Svenska barnboksinstitutets bibliotek.

Kungliga biblioteket (KB)

Kungliga biblioteket är Sveriges nationalbibliotek och har ett samordnings- och utvecklingsansvar för det svenska biblioteksväsendet. Uppdraget innebär bland annat att utöva nationell överblick, främja

samordning, samla in statistik och fördela bidrag. KB administrerar och utvecklar den nationella bibliotekskatalogen Libris. KB har fått i uppdrag att ta fram förslag till nationell biblioteksstrategi, och det uppdraget sträcker sig fram till 2018.

Myndigheten för tillgängliga medier (MTM)

Myndigheten för tillgängliga medier är nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier och är lånecentral där det digitala biblioteket legimus.se är navet. Har i uppdrag att arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation utifrån var och ens förutsättningar oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning. MTM har i uppdrag i att producera och distribuera taltidningar, talböcker och punktskriftsböcker samt lättläst litteratur.

Sveriges depåbibliotek och lånecentral

Sveriges depåbibliotek och lånecentral är nationellt kompetenscenter i utvecklingen av Libris för alla typer av bibliotek, kompletterande medieförsörjning, samlingar och digitaliseringsfrågor. Uppdraget från KB 2016–2018 är:

- driva och utveckla depåbibliotek.
- tillhandahålla spetstjänster kring fjärrlån.
- utveckla arbetsmodellen för att ge konsultativt stöd och kompetensutveckling inom katalogisering i LIBRIS.
- metodutveckling, konsultativt stöd och kompetensutveckling inom kompletterande medieförsörjning.
- kommunicera verksamhet och resultat till svenska bibliotek.

Internationella biblioteket (IB)

Internationella biblioteket är lånecentral och nationellt kompetenscenter för kommunala bibliotek när det gäller mångspråkiga medier. Internationella bibliotekets lånecentral (IBLC) är ett stöd för läns- och regionbiblioteken för att främja samarbeten mellan biblioteken inom regioner med syfte att utveckla medieförsörjning av mångspråkiga medier. Uppdraget från KB 2016-2018 är:

- kompletterande medieförsörjning av mångspråkiga medier enligt beslutad plan.
- berika Libris med poster för mångspråkiga media med det långsiktiga målet att nå 100 % av IB:s inköpta medier.
- metodutveckling, konsultativt stöd och kompetensutveckling kring arbete med mångspråkiga medier, exempelvis inköpskanaler, bemötandefrågor och samhällsinformation.
- utveckla nationellt och internationellt samarbete i frågan.
- kommunicera verksamhet och resultat till svenska bibliotek.

BESTÄLLARE
Länsbibliotek Sörmland & folkbiblioteken i Sörmland

VERSION
1.0

UPPRÄTTAD AV
Victoria Lagerkvist

DATUM
20170831

DOKUMENTNUMMER/DIARIENUMMER
KN-LBS17-0006

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning sker löpande. Länsbibliotek Sörmland ansvarar för den löpande uppföljning. Strategin revideras av Länsbibliotek Sörmland och folkbiblioteken i Sörmland under 2019.

Revidering är tänkt att harmonisera med giltighet för Sörmlands kulturplan 2015–2018, Landstinget Sörmlands biblioteksplan 2016–2018, KB:s Rutiner för samråd och styrning 2016-2018 som inkluderar nationella uppdrag för IB och Sveriges depåbibliotek och lånecentral, samt uppdraget för förslag för nationell bibliotheksstrategi som sträcker sig till 2018.

Lagar och styrdokument

Bibliotekslagen SFS 2013:801

Språklagen SFS 2009:600

Kulturplan Sörmland 2015–2018, reviderad 2016-04-26

Landstinget Sörmlands biblioteksplan 2016–2018

Sörmlands nio kommuners biblioteksplaner

Central medieförsörjningsplan 2014 Internationella Biblioteket

Kungliga biblioteket Rutiner för samråd och styrning 2016–2018